

ΜΑΘΗΜΑΤΑ 4 & Γ2 και Διγλωσσία

Σπυριδούλα Βαρλοκώστα

Εκμάθηση Δεύτερης Γλώσσας (Γ2)

Παράμετροι (Brown, 1994)

- *Ποιος;* (ταυτότητα/προσωπικότητα, μητρική γλώσσα, μορφωτικό επίπεδο, κοινωνικο-οικονομικό και πολιτισμικό υπόβαθρο του ομιλητή)
- *Τι;* (φύση του γλωσσικού συστήματος)
- *Πώς;* (ρόλος έμφυτης προδιάθεσης, μητρικής γλώσσας, γνωστικών διαδικασιών)
- *Πότε;* (ηλικία εκμάθησης)
- *Πού;* (περιβάλλον εκμάθησης)
- *Γιατί;* (κίνητρα της εκμάθησης)

Εκμάθηση Γ2

Προσεγγίσεις (1)

- Γλωσσολογικές: υιοθετούν την άποψη ότι ο άνθρωπος διαθέτει έναν *έμφυτο γλωσσικό μηχανισμό* (innate language faculty), ο οποίος του παρέχει τα απαραίτητα –βιολογικά προκαθορισμένα– εργαλεία για την κατάκτηση της μητρικής του γλώσσας (Chomsky 1981, 1986). Ο ίδιος μηχανισμός τίθεται σε λειτουργία και στη διαδικασία εκμάθησης μιας δεύτερης γλώσσας, φυσικά με ορισμένες δομικές αλλαγές καθώς το άτομο δεν βρίσκεται στα πρώτα στάδια της βιολογικής του ανάπτυξης και έχει ήδη κατακτήσει τη μητρική του γλώσσα.

Εκμάθηση Γ2

Προσεγγίσεις (2)

- Κοινωνιογλωσσολογικές: εξετάζουν κυρίως τη στάση του ατόμου που μαθαίνει μια δεύτερη γλώσσα απέναντι στη γλώσσα αυτή και στην αντίστοιχη κουλτούρα γενικότερα, και πώς η στάση αυτή καθορίζει τα κίνητρά του ως προς τη διαδικασία εκμάθησης αλλά και το ίδιο το αποτέλεσμα της εκμάθησης.

Εκμάθηση Γ2

Προσεγγίσεις (3)

- Ψυχολογικές ή γνωστικές: ασχολούνται αφενός με τη γνωστική ωριμότητα του ομιλητή στη διαδικασία εκμάθησης της μητρικής και δεύτερης γλώσσας, αφετέρου με τη φύση και την αλληλεπίδραση των γνωστικών μηχανισμών που εμπλέκονται στην κατανόηση, αποθήκευση και παραγωγή της γλώσσας.

Εκμάθηση Γ2

- «Δεύτερη γλώσσα»: κάθε άλλη γλώσσα εκτός από τη μητρική.
- «Δεύτερη γλώσσα (second language) vs. «ξένη γλώσσα» (foreign language) (Ellis 1994):
 - Η δεύτερη γλώσσα έχει θεσμικό και κοινωνικό ρόλο στην κοινότητα, λειτουργεί δηλαδή ως μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στα μέλη μιας κοινότητας που έχουν διαφορετικές μητρικές γλώσσες και χρησιμοποιούν αυτή ως *κοινή* γλώσσα (π.χ. Αγγλική για τους ομιλητές άλλων γλωσσών στις ΗΠΑ).
 - Η ξένη γλώσσα δεν παίζει σημαντικό ρόλο στην κοινότητα και η εκμάθησή της γίνεται στο πλαίσιο οργανωμένης διδασκαλίας, (π.χ. εκμάθηση Αγγλικής ή Γαλλικής στην Ελλάδα).

Μητρική (Γ1) – Γ2

Ομοιότητες και διαφορές

- Περίοδος σιωπής (silent period) – ωστόσο, οι ομιλητές μιας Γ2 συχνά παράγουν λόγο από τις πρώτες κιόλας μέρες της επαφής τους με αυτήν.
- Χρήση απομνημονευμένων φράσεων (formulaic speech) – πολύ συνηθέστερη στις περιπτώσεις εκμάθησης μιας Γ2 από ό,τι στην κατάκτηση της Γ1.
- Οι πρώτες προτάσεις που παράγουν οι ομιλητές μιας Γ2 είναι συχνά ελλιπείς δομές (truncated structures) από τις οποίες παραλείπονται ορισμένα γραμματικά μορφήματα – όχι όμως απαραίτητα.

Γ1 – Γ2

Διαφορές (1)

- *Παρουσία και μεταφορά της μητρικής γλώσσας*
 - Μεταφορά γραμματικών φαινομένων σε κάθε επίπεδο (φωνολογικό, μορφολογικό, συντακτικό και πραγματολογικό)
 - Μεταφορά λεξιλογίου
 - Μεταφορά συνομιλιακών κανόνων ή χαρακτηριστικών (conversational rules or features) και ποικίλων κοινωνιογλωσσολογικών στοιχείων (π.χ. λεκτικές πράξεις, στοιχεία ευγένειας, εκφράσεις συναισθηματικής φόρτισης)

Γ1 – Γ2

Διαφορές (2)

- *Βαθμός επιτυχίας και διαφοροποίηση:*
 - Δεν καταφέρνουν όλοι οι ομιλητές (κυρίως οι ενήλικες) να φτάσουν σε ένα επίπεδο γλωσσικής επάρκειας της Γ2, αντίστοιχο με εκείνο ενός φυσικού ομιλητή.
 - Διαφοροποίηση στον βαθμό της ατομικής επιτυχίας ανάμεσα στους ομιλητές αλλά και στην ίδια την πορεία εκμάθησης ενός ομιλητή.
 - Οι παράγοντες που συντελούν στη διαφοροποίηση: βιολογικοί/γνωστικοί, κοινωνικοί, ψυχολογικοί – ένας από τους βασικότερους θεωρείται η ηλικία του ομιλητή.

Γ1 – Γ2

Διαφορές (3)

- *Στασιμότητα/παγιοποίηση* (fossilization) (Selinker 1972):
 - Ομιλητές της Γ2 παραμένουν σε ορισμένες περιπτώσεις ‘στάσιμοι’ σε ένα σημείο ως προς τη γλωσσική τους επάρκεια χωρίς να σημειώνουν καμία πρόοδο, πολλές φορές μάλιστα παρατηρείται και παλινδρόμηση (backsliding) στην πρόοδό τους για μικρά χρονικά διαστήματα.
 - Στασιμότητα σε φωνολογικό επίπεδο, στο λεξιλόγιο, στη γραμματική.

Γ1 – Γ2

Διαφορές (4)

- *Καθοδήγηση-διδασκαλία*
 - Η διαδικασία κατάκτησης της Γ1 συντελείται φυσικά, χωρίς συστηματική διδασκαλία, ενώ η διαδικασία εκμάθησης της Γ2 δεν γίνεται αποκλειστικά σε περιβάλλον που προσομοιάζει με το φυσικό (naturalistic environment) αλλά πολλές φορές και σε περιβάλλον οργανωμένης τάξης, άρα συντελείται συστηματική καθοδήγηση ή διδασκαλία (instruction).
- *Παράγοντες επίδρασης*
 - Το αποτέλεσμα της διαδικασίας εκμάθησης μιας Γ2 εξαρτάται και επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από ποικίλους παράγοντες, οι οποίοι δεν επηρεάζουν τη Γ1.

Εκμάθηση Γ2 – Παράγοντες επίδρασης (1)

- Ηλικία: Παίζει ο χρόνος εκμάθησης της Γ2, δηλαδή η ηλικία του ομιλητή, σημαντικό ρόλο στη διαδικασία και στην τελική έκβαση της μάθησης; Υπάρχει Κρίσιμη Περίοδος;
 - Ομιλητές που μαθαίνουν μια Γ2 σε νεαρή ηλικία φτάνουν σε επίπεδα επάρκειας πολύ υψηλότερα από εκείνα των ενήλικων ομιλητών.
 - Ωστόσο, τη διαδικασία επηρεάζει ο τρόπος εκμάθησης (φυσικό περιβάλλον ή συστηματική καθοδήγηση και διδασκαλία σε περιβάλλον μιας οργανωμένης τάξης). Διαφοροποίηση επάρκειας ανάλογα με την ηλικία στους ομιλητές που μαθαίνουν μια Γ2 σε φυσικό περιβάλλον (υψηλότερος βαθμός επάρκειας σε ομιλητές που εκτίθενται σε μικρή ηλικία στη Γ2 από εκείνους που μαθαίνουν τη Γ2 σε μεγάλη ηλικία).

Εκμάθηση Γ2 – Παράγοντες επίδρασης (2)

- Υπάρχει Κρίσιμη Περίοδος;
 - Η ταχύτητα εκμάθησης της μορφολογίας και της σύνταξης μιας Γ2 στα πρώιμα στάδια εκμάθησης είναι υψηλότερη στους ενήλικες και στα μεγαλύτερα παιδιά από ό,τι στα παιδιά μικρής ηλικίας. Ωστόσο, η διαφορά αυτή φαίνεται ότι καλύπτεται στη συνέχεια και τα μικρότερα παιδιά φτάνουν τα μεγαλύτερα και συνήθως αποκτούν τελικά υψηλότερο βαθμό επάρκειας/επίδοσης (proficiency/achievement) στη Γ2.
 - Υπάρχει έστω και ένας μικρός αριθμός ομιλητών σε εφηβική ή μετα-εφηβική ηλικία των οποίων η γλωσσική επίδοση είναι απολύτως αντίστοιχη με εκείνη των ομιλητών σε παιδική ή προεφηβική ηλικία (Singleton 2001).

Εκμάθηση Γ2 – Παράγοντες επίδρασης (3)

- Έφεση/κλίση (aptitude) = θετική προδιάθεση (propensity) να μάθει ο ομιλητής μια Γ2
- Τέσσερις διαφορετικές ικανότητες μπορούν να προβλέψουν την επιτυχία του μαθητή μέσα στην τάξη:
 - ικανότητα φωνητικής κωδικοποίησης (phonetic coding), δηλαδή ικανότητα να διακρίνει και να συνδέει ο ομιλητής τους φθόγγους μεταξύ τους
 - γραμματική ευαισθητοποίηση (grammatical sensitivity), δηλαδή ικανότητα να αναγνωρίζει ο ομιλητής τις γραμματικές λειτουργίες των λέξεων σε μια πρόταση
 - μηχανική ικανότητα εκμάθησης (rote learning ability for foreign language materials), δηλαδή ικανότητα να συνδέει ήχους και σημασίες γρήγορα και αποτελεσματικά
 - επαγωγική ικανότητα εκμάθησης γλώσσας (inductive language learning ability), δηλαδή ικανότητα επαγωγής των κανόνων από το γλωσσικό υλικό που έχει στη διάθεσή του

Εκμάθηση Γ2 – Παράγοντες επίδρασης (4)

- *Προθέσεις/στάση (attitudes)*: η θετική στάση απέναντι στη Γ2 και στους ομιλητές της έχει άμεση επίδραση στην τελική έκβαση της εκμάθησης της Γ2 (Ellis 1994).
- Η στάση του ομιλητή επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες:
 - Τα παιδιά συχνά υιοθετούν τη στάση των γονέων τους
 - Η στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στους μαθητές τους
 - Υιοθέτηση της στάσης των συνομηλίκων
 - Η εθνική ταυτότητα του ομιλητή
 - θετική στάση απέναντι και στις δύο γλώσσες και κουλτούρες → φαινόμενα *προσθετικής διγλωσσίας* (additive bilingualism) = οι ομιλητές διατηρούν τη Γ1, ενώ ταυτόχρονα πρόθυμα και με επιτυχία προσθέτουν στο γλωσσικό τους ρεπερτόριο τη Γ2
 - Η χαμηλή εκτίμηση των ομιλητών απέναντι στη δική τους εθνική ταυτότητα → φαινόμενα *αφαιρετικής διγλωσσίας* (subtractive bilingualism) = ο ομιλητής αντικαθιστά τη Γ1 με τη Γ2
 - Αρνητική στάση και για τις δύο κουλτούρες και γλώσσες → φαινόμενα *ημιγλωσσίας* (semilingualism)
 - Ισχυρή εθνική ταυτότητα (ethnic identity) και, παράλληλα, αρνητική στάση απέναντι στην κουλτούρα της Γ2 → *μονογλωσσία* (monolingualism)

Εκμάθηση Γ2 – Παράγοντες επίδρασης (5)

- *Κίνητρα* (motivation) = ένα είδος εσωτερικής παρόρμησης (inner drive) ή ανάγκης (need) που οδηγεί το άτομο σε μια συγκεκριμένη πράξη (Brown 1994).
- Είδη:
 - Εσωτερικά: πηγάζουν από την ίδια τη διαδικασία εκμάθησης (μπορεί, δηλαδή, το άτομο να έχει μια έμφυτη τάση για μάθηση, μπορεί όμως να είναι και απόρροια της ίδιας της επιτυχίας στη διαδικασία εκμάθησης – επιτυχία, αμοιβή (reward) → μεγαλύτερη προσπάθεια στη διαδικασία εκμάθησης)
 - Εξωτερικά: χρηματικής αμοιβή, βραβεία, βαθμοί, κ.λπ.

Κίνητρα = ταύτιση (identification) του ομιλητή

- *Κίνητρα ενσωμάτωσης* (integrative motivation): ο ομιλητής επιθυμεί να ενσωματωθεί ή να ταυτιστεί με μιαν άλλη εθνογλωσσική ομάδα, της Γ2
- *Κίνητρα επίτευξης στόχων* (instrumental motivation): ο ομιλητής επιδιώκει να μάθει μια Γ2 είτε για λόγους καριέρας είτε για την κοινωνική του άνοδο είτε για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου

Έρευνες καταδεικνύουν ότι και τα δύο είδη επιδρούν σημαντικά στην εκμάθηση της Γ2.

Εκμάθηση Γ2 – Παράγοντες επίδρασης (6)

- *Προσωπικότητα* = η *αυτοεκτίμηση* (self-esteem) του ομιλητή μπορεί να επηρεάσει τη συνολική του επίδοση και το βαθμό επάρκειάς του στη Γ2 (αυτοεκτίμηση = συνολική εκτίμηση ομιλητής για τον εαυτό του, εκτίμηση για τον εαυτό του σε συγκεκριμένα κοινωνικά περιβάλλοντα και εκτίμηση για τον εαυτό του ως προς την ικανότητά του να αντεπεξέρχεται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες)
- *Τύπος της προσωπικότητας*
 - Εξωστρεφείς μαθητές
 - Εσωστρεφείς μαθητέςΑσυμφωνία ερευνητικών πορισμάτων ως προς την επίδραση του τύπου προσωπικότητας.
- Αλληλεπίδραση χαρακτηριστικών της προσωπικότητας με άλλους παράγοντες, π.χ. τον τύπο διδασκαλίας.
 - Εσωστρεφή παιδιά → ταχύτερη πρόοδος από τα εξωστρεφή στις τάξεις που ήταν περισσότερο δασκαλοκεντρικές (teacher-oriented) παρά σε εκείνες που επικεντρώνονταν σε ομαδικές εργασίες (Wong-Fillmore 1982)
- Οι εξωστρεφείς μαθητές αποκτούν ευκολότερα τον *βασικό επικοινωνιακό λόγο*, ενώ οι εσωστρεφείς έχουν υψηλότερες επιδόσεις στην ανάπτυξη του *ακαδημαϊκού/μαθησιακού λόγου* (Ellis 1994).

Εκμάθηση Γ2 – Παράγοντες επίδρασης (7)

- *Τρόποι εκμάθησης* = πώς μαθαίνει ο ομιλητής μια νέα γλώσσα (language learning style) (Brown 1994, Ellis 1994).
 - *Τρόπος ανεξάρτητος από το πεδίο* (field independence style): δίνει τη δυνατότητα στον ομιλητή/μαθητή να διαχωρίζει τα μέρη από το σύνολο, να επικεντρώνεται σε μια δραστηριότητα και να μπορεί να αναλύει διαφορετικές μεταβλητές = αναλυτικός τρόπος εκμάθησης (analytical style) – οι μαθητές με αναλυτικό τρόπο εκμάθησης επικεντρώνουν την προσοχή τους στις λεπτομέρειες της γραμματικής και αποφεύγουν τις περισσότερες επικοινωνιακές δραστηριότητες
 - *Τρόπος εξαρτημένος από το πεδίο* (field dependence style): δίνει τη δυνατότητα στον ομιλητή/μαθητή να κατανοεί το σύνολο, να συλλαμβάνει τη γενικότερη ιδέα και να βλέπει την ευρύτερη εικόνα των πραγμάτων = σφαιρικός τρόπος εκμάθησης (global style) - οι μαθητές του σφαιρικού τρόπου εκμάθησης προτιμούν τις καθαρά επικοινωνιακές δραστηριότητες και φαίνεται να συναντούν δυσκολίες στις ασκήσεις της γραμματικής και στην ανάλυση λέξεων, προτάσεων και κανόνων

Συνήθως δεν υπάρχουν αμιγώς σφαιρικοί ή αναλυτικοί ομιλητές/μαθητές

 - Προτίμηση του ομιλητή/μαθητή για οπτικά ή ακουστικά ερεθίσματα

Οι περισσότεροι «επιτυχημένοι» ομιλητές χρησιμοποιούν και τα δύο είδη (Brown 1994).

Εκμάθηση Γ2 – Παράγοντες επίδρασης (8)

- *Στρατηγικές εκμάθησης* = τεχνικές επεξεργασίας, αποθήκευσης και ανάκλησης του γλωσσικού υλικού, που χρησιμοποιούν οι ομιλητές με σκοπό να κάνουν πιο αποτελεσματική την ίδια τη μάθηση (Oxford 1990, O' Malley & Chamot 1990).
 - *μεταγνωστικές* (metacognitive): αφορούν στον σχεδιασμό της εκμάθησης, στον έλεγχο της παραγωγής και κατανόησης και στην αξιολόγηση της εκμάθησης μετά το πέρας μιας δραστηριότητας (π.χ. η *εκ των προτέρων οργάνωση* (advance organizers), η *κατευθυνόμενη προσοχή* (directed attention), η *επιλεκτική προσοχή* (selective attention), κ.λπ.)
 - *γνωστικές* (cognitive): αφορούν συγκεκριμένες διεργασίες εκμάθησης και επιτρέπουν στον ομιλητή να χειριστεί το μαθησιακό υλικό με άμεσους τρόπους (π.χ. η *αφαίρεση* (deduction), ο *επανασυνδυασμός* (recombination), οι *λέξεις-κλειδιά* (keyword), η *συγκειμενοποίηση* (contextualization), η *μεταφορά* (transfer), η *συνεπαγωγή* (inferencing), κ.λπ.)
 - *κοινωνικο-συναισθηματικές* (socioaffective): αφορούν τη συναλλαγή του ομιλητή/μαθητή με άλλους ομιλητές και περιλαμβάνουν τη *συνεργασία με άλλους* (cooperation) και τις *διευκρινιστικές ερωτήσεις* (question for clarification).

Διγλωσσία - Μύθοι

- Η διγλωσσία κάνει τα παιδιά να μπερδεύουν τις γλώσσες μεταξύ τους.
- Η διγλωσσία προκαλεί καθυστέρηση στη γλωσσική και γνωστική ανάπτυξη των παιδιών.
- Η διγλωσσία είναι χρήσιμη μόνο όταν οι εμπλεκόμενες γλώσσες ομιλούνται ευρέως ή είναι κοινωνικά αποδεκτές.

Διγλωσσία - Ομιλητές

- **Δίγλωσσο άτομο** θεωρείται αυτό που μεγαλώνει κατακτώντας δύο γλώσσες (de Houwer 2005). Δηλαδή:
 - (α) εκτίθεται σε πρωτογενή γλωσσικά δεδομένα από δύο γλώσσες από τη γέννησή του
(ταυτόχρονη) (de Houwer 2009)
 - ή
 - (β) έρχεται σε επαφή με ένα δεύτερο γλωσσικό σύστημα μετά την ηλικία του 1 έτους
((πρώιμη) διαδοχική διγλωσσία) (Unsworth 2005)

Διγλωσσία - Τύποι βάσει ηλικίας εκμάθησης Γ2 (1)

- **Ταυτόχρονη (2Γ1)/Simultaneous (ή *Bilingual First Language Acquisition, 2L1*):** Η Γ1 και η Γ2 κατακτώνται ταυτόχρονα από τη γέννηση ως τους πρώτους 12 μήνες της ζωής (de Houwer 2009, Meisel 2004).
- **Πρώιμη διαδοχική/Early sequential or *successive (eL2)*:** Η Γ1 κατακτάται πρώτη και η Γ2 ξεκινάει να μαθαίνεται σχετικά νωρίς στην παιδική ηλικία (μεταξύ 1^{ου} και 3^{ου} ηλικιακού έτους (η μεγαλύτερη ομάδα παγκοσμίως) (Meisel 2009, Unsworth 2013).

Διγλωσσία - Τύποι βάσει ηλικίας εκμάθησης Γ2 (2)

- **Διαδοχική (*sequential or successive*) (L2):** Η Γ2 μαθαίνεται μεταξύ 3 (τριών) και 7 (εφτά) ετών (Johnson & Newport 1989, Schwartz 2004, Unsworth 2005)
- **Ώριμη ή Ενήλικη (*Late/Adult L2*):** Η Γ2 μαθαίνεται αργότερα, στην εφηβεία ή έπειτα κατά την ενήλικη ζωή (Unsworth 2005).

Διγλωσσία - Επάρκεια

- Η επάρκεια ενός δίγλωσσου ατόμου στις δύο γλώσσες εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες (Werker & Byers-Heinlein 2008), όπως
 - η ηλικία έκθεσης στις δύο γλώσσες (η πρώιμη επαφή με τις δύο γλώσσες μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερη εκμάθηση των γλωσσών (Hernandez & Li 2007, Navarra et al. 2005)
 - ο βαθμός έκθεσης στις δύο γλώσσες
 - η χρήση των δύο γλωσσών σε ποικίλα επικοινωνιακά περιβάλλοντα, π.χ. οικογένεια, σχολείο, κ.ά.
 - ο γραμματισμός στις δύο γλώσσες
 - η τυπολογική σχέση ανάμεσα στις δύο γλώσσες (Petitto et al. 2001)
 - η θέση (*status*) των δύο γλωσσών στην κοινωνία, π.χ. γλώσσα πλειοψηφίας ή μειοψηφίας

Διγλωσσία - Αμφιδύναμη ή Κυρίαρχη

- Οι παράγοντες αυτοί μπορεί να οδηγήσουν σε *αμφιδύναμη* (balanced) διγλωσσία ή σε *κυρίαρχη* (dominant) διγλωσσία.
- Η αμφιδύναμη διγλωσσία είναι πιο σπάνια από την κυρίαρχη. Συνήθως στους δίγλωσσους η μία γλώσσα υπερτερεί έναντι της άλλης.

Διγλωσσία - Ομοιότητες με μονογλωσσία

- Τα μονόγλωσσα παιδιά κατακτούν φυσικά τη γλώσσα με την οποία έρχονται σε επαφή. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε δίγλωσσο περιβάλλον κατακτούν το ίδιο φυσικά και τα δύο γλωσσικά συστήματα.
- Τα στάδια γλωσσικής κατάκτησης δεν φαίνεται να διαφέρουν ανάμεσα στα μονόγλωσσα και τα δίγλωσσα παιδιά (Deuchar & Quay 1999, Hollowka et al. 2002, Oller et al. 1997, Pearson et al. 1993).

Διγλωσσία - Γλωσσικά στάδια (1)

- Πειραματικές μελέτες έχουν δείξει ότι τα βρέφη είναι σε θέση να ξεχωρίζουν σε ποια γλώσσα εκτίθενται κάθε φορά (Bosch & Sebastian-Galles 2001, Genesee 1989, Meisel 2001).
- Κατά την περίοδο του βαβισμού, σύγχρονες μελέτες δείχνουν ότι τα βρέφη διαχωρίζουν τις δύο γλώσσες, π.χ. αγγλικά και γαλλικά στην έρευνα των Poulin-Dubois & Goodz (2001).

Διγλωσσία - Γλωσσικά στάδια (2)

- Η παραγωγή ψευδολέξεων σε δίγλωσσα παιδιά ηλικίας 2;6 ετών είναι αντίστοιχη με αυτή των μονόγλωσσων παιδιών.
- π.χ., γαλλοαγγλόφωνα παιδιά έχουν ίδιες επιδόσεις με γαλλόφωνα παιδιά στην παραγωγή ψευδολέξεων σε γαλλόφωνο περιβάλλον και ίδιες επιδόσεις με αγγλόφωνα παιδιά σε αγγλόφωνο περιβάλλον.

Διγλωσσία - Νευροατυπικοί πληθυσμοί

Σύγχρονες έρευνες:

- Δεν διαπιστώνουν διαφορές στον βαθμό εμφάνισης γλωσσικών διαταραχών ανάμεσα σε μονόγλωσσα και δίγλωσσα παιδιά (Paradis 2007).
- Διαπιστώνουν όμοιο έλλειμμα ως προς τις γνωστικές επιτελεστικές λειτουργίες ανάμεσα σε μονόγλωσσα και δίγλωσσα παιδιά με Αναπτυξιακή Γλωσσική Διαταραχή (Boerma & Blom 2020).

Διγλωσσία - Γλωσσική ανάπτυξη

- Κάποιες έρευνες έχουν δείξει ότι η ανάπτυξη του λεξιλογίου είναι πιο αργή στα δίγλωσσα παιδιά σε σύγκριση με τα μονόγλωσσα. Ωστόσο, όταν λαμβάνονται υπόψη οι λέξεις που γνωρίζει ένα δίγλωσσο παιδί και στις δύο του γλώσσες, τότε η διαφορά αυτή εξισορροπείται (Paradis et al. 2011, Pearson et al. 1997).
- Επίσης, συχνά τα δίγλωσσα παιδιά αρχίζουν να μιλούν αργότερα από τα μονόγλωσσα, αλλά μέσα στα φυσιολογικά όρια, 8 έως 15 μηνών (Meisel 2004). Εξάλλου, η ηλικία που ένα παιδί αρχίζει να μιλάει εμφανίζει μεγάλη απόκλιση και στα μονόγλωσσα παιδιά.

Διγλωσσία - Γλωσσικά συστήματα (1)

- Πώς αναπαριστούν οι δίγλωσσοι ομιλητές τις δύο γλώσσες;
- Υπάρχουν δύο διαφορετικά νοητικά λεξικά για κάθε μία ή απλώς ξεχωριστά λήμματα για κάθε λέξη/μορφή αλλά κοινή εννοιολογική αναπαράσταση;

Διγλωσσία - Γλωσσικά συστήματα (2)

- Μοντέλα ξεχωριστής αποθήκευσης
 - Αυτόνομα και ανεξάρτητα λεξικά & γραμματικά συστήματα για κάθε γλώσσα εκ γενετής (Separate/Independent/Autonomous Systems Hypothesis, Paradis & Genesee 1996).

Διγλωσσία - Γλωσσικά συστήματα (3)

- Μοντέλα κοινής αποθήκευσης

- Υπόθεση Μοναδικού Συστήματος (Unitary System Hypothesis, Leopold 1994, Volterra & Taeschner 1978)

- ✓ Υπάρχει ένα μόνο λεξικό και ένα σημασιολογικό μνημονικό σύστημα, με τις λέξεις και από τις δύο γλώσσες να αποθηκεύονται σε αυτό και να συνδέονται άμεσα μεταξύ τους.
 - ✓ Ωστόσο, μέχρι την ηλικία των 3-4 ετών, το μοναδικό σύστημα έχει ήδη διαφοροποιηθεί σε δύο συστήματα (Volterra & Taeschner 1978).

Διγλωσσία - Αλληλεπίδραση Γλωσσικών συστημάτων (4)

- Διαγλωσσική Επιρροή (Crosslinguistic Influence, Hulk & Mueller 2000)
- Υποστηρίζει την ύπαρξη δύο ξεχωριστών γραμματικών συστημάτων.
- Το A γραμματικό σύστημα επηρεάζει το B ή το B επηρεάζει το A ή τα A και B αλληλοεπηρεάζονται.

Διγλωσσία - Αλληλεπίδραση Γλωσσικών συστημάτων (5)

Διαγλωσσική Επιρροή (CLI, Hulk & Mueller 2000)

- Συμβαίνει στο διεπίπεδο του στενού συντακτικού επιπέδου με το ευρύ.
- Προϋποθέτει δομική επικάλυψη της επιφανειακής πραγμάτωσης του γραμματικού φαινομένου μεταξύ της A και B γλώσσας.
- Στη CLI οφείλονται ποσοτικές διαφορές μεταξύ μονόγλωσσων και δίγλωσσων παιδιών που οδηγούν σε καθυστέρηση της γλωσσικής ανάπτυξης των δίγλωσσων παιδιών.

Διγλωσσία - Αλληλεπίδραση Γλωσσικών συστημάτων (6)

- Συνεπώς, ο δίγλωσσος ομιλητής δεν είναι 2 μονόγλωσσοι ομιλητές στο ίδιο άτομο (2 monolinguals in 1, 2Γ1/2L1) (Grosjean 1989).

Διγλωσσία - Εναλλαγή γλωσσικού κώδικα (1)

- Η τάση των δίγλωσσων ομιλητών να αλλάζουν από τη μια γλώσσα στην άλλη στο πλαίσιο μιας συνομιλίας, σύμφωνα όμως πάντα με το γραμματικό σύστημα (φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη) της κάθε γλώσσας.
- Η εναλλαγή του γλωσσικού κώδικα παρέχει ισχυρά στοιχεία για την ύπαρξη δύο ξεχωριστών γλωσσικών συστημάτων που αλληλεπιδρούν και οδηγούν σε ποσοτικές διαφορές μεταξύ μονό- και δίγλωσσων ομιλητών (Lam & Matthews 2020, Yip & Matthews 2007, μ.ά.).

Διγλωσσία - Εναλλαγή γλωσσικού κώδικα (2)

- Η εναλλαγή γλωσσικού κώδικα σε δίγλωσσα παιδιά φαίνεται ότι δεν είναι τυχαία, αλλά αντίθετα επηρεάζεται από παράγοντες, όπως η γλώσσα του συνομιλητή (Comeau et al. 2003, Genesee et al. 1995, 1996) και η κυρίαρχη γλωσσική ποικιλία (Paradis & Nicoladis 2007), ενώ επιπλέον υπακούει σε γραμματικούς κανόνες όπως και στους ενήλικες (Paradis et al. 2000).

Διγλωσσία - Εναλλαγή γλωσσικού κώδικα (3)

Τι ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ

Εναλλαγή Γλωσσικού Κώδικα!

- *Γλωσσική μίξη*: όταν συνδυάζονται λέξεις, όταν μια κατάληξη στη Γ1 προστίθεται σε μια ρίζα στη Γ2, όταν λέξεις από τη Γ2 μπαίνουν σε μια συντακτική δομή της Γ1, ή όταν η απάντηση δίνεται σε διαφορετική γλώσσα από την ερώτηση.

Διγλωσσία - «Προνόμια» του να μεγαλώνεις δίγλωσσος (1)

- Τα δίγλωσσα παιδιά φαίνεται ότι πλεονεκτούν έναντι των μονόγλωσσων σε έργα που σχετίζονται με τη φωνολογική ενημερότητα, π.χ. πόσους ήχους έχει μια λέξη, ανάγνωση ψευδολέξεων (Bialystok et al. 2005, Bruck & Genesee 1995, μ.ά.).
- Η πρώιμη επαφή των δίγλωσσων παιδιών με τη γραφή και την ανάγνωση στις δύο γλώσσες (*διγγραμματισμός*) έχει *θετική* επίδραση στη γλωσσική τους ανάπτυξη (Bialystok 1991, Diaz & Klinger 1991, Lapkin et al. 1990).

Διγλωσσία - «Προνόμια» του να μεγαλώνεις δίγλωσσος (2)

- Αποδοχή του διαφορετικού και του άλλου
- Ενδιαφέρον για διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμούς
- Δυνατότητα θεώρησης της οπτικής του άλλου
- Τα δίγλωσσα παιδιά φαίνεται ότι έχουν καλύτερες επιδόσεις σε γνωστικά έργα.
- Σύγχρονες έρευνες δείχνουν ότι τα δίγλωσσα άτομα καθυστερούν να εμφανίσουν άνοια σε σχέση με τα μονόγλωσσα (Bialystok et al. 2004, Bialystok et al. 2007).
- Η μη γλωσσική νοημοσύνη των δίγλωσσων παιδιών φαίνεται σε αρκετές μελέτες να είναι ανώτερη από αυτή των μονόγλωσσων αντίστοιχης ηλικίας (cognitive advantage) (Bialystok & Codd 1997, Bialystok & Majumder 1998, Peal & Lambert 1962).

Διγλωσσία – Γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς (heritage language)

- Κατάκτηση της γλώσσας μειοψηφίας σε δίγλωσσο περιβάλλον (Montrul & Polinsky 2021)

π.χ., ελληνικά σε Γαλλία/Γερμανία/ΗΒ/ΗΠΑ

ή

γαλλικά/γερμανικά/αγγλικά στην Ελλάδα

Διγλωσσία - Ομιλητές γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς (1)

- 2^{ης}/3^{ης} γενιάς παιδιά μεταναστών 1^{ης} γενιάς (Polinsky 2018)
- Μεγαλώνουν σε σπίτι (οικογένεια) όπου οι γονείς ομιλούν είτε μόνον τη γλώσσα της μειοψηφίας είτε και τη γλώσσα της μειοψηφίας αλλά και της πλειοψηφίας (Kupisch 2019)

Διγλωσσία - Ομιλητές γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς (2)

- Κατακτούν και τη γλώσσα της μειονότητας αλλά και τη γλώσσα της πλειοψηφίας πριν την εφηβεία (Montrul, 2008, 2016)
- Συνεπώς, η γλώσσα της μειοψηφίας είναι η μητρική γλώσσα των παιδιών (Kupisch & Rothman 2018)

Διγλωσσία - Μοντέλα κατάκτησης γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς

- Κοινά χαρακτηριστικά με Γ2
 - Ατελής/Ελλιπής κατάκτηση (Montrul 2016)
 - Ατυχής όρος (Kupisch & Rothman 2018)
- Κοινά χαρακτηριστικά με Γ1
 - Επιδόσεις μέσα στο εύρος της μονόγλωσσης νόρμας σε σύνθετες γραμματικές δομές (π.χ., παθητική φωνή) (Armon-Lotem et al. 2021)